
Jennifer Teege • Nikola Sellmair
DED AMON BI ME ZAGOTOVO USTRELIL
Prevedel Rudi Meden
1851

Vsebina

9 Knjigi na pot

11 Prolog: Odkritje

15 PRVO POGLAVJE · Jaz, vnukinja množičnega morilca

33 DRUGO POGLAVJE · Vladar koncentracijskega taborišča Płaszów: stari oče Amon Göth

69 TRETJE POGLAVJE · Komandantova žena: babica Ruth Irene Kalder

106 ČETRTO POGLAVJE · Življenje z mrtvimi: mati Monika Göth

162 PETO POGLAVJE · Vnuki žrtev: prijatelji v Izraelu

205 ŠESTO POGLAVJE · Cvetje v Krakovu

223 Dodatne informacije

227 Viri slikovnega gradiva

KNJIGI NA POT

Pri osemintridesetih letih Jennifer Teege doživi šok, zaradi katerega se ji v temeljih zamaje predstava, ki jo je dotlej imela o sebi: povsem naključno ugotovi, kdo je. V knjižnici namreč najde knjigo o svoji materi in starem očetu Amonu Göthu. Göthovo zgodbo poznajo milijoni: to je okrutni poveljnik koncentracijskega taborišča iz filma Stevena Spielberga *Schindlerjev seznam*, pivski brat in filmski antagonist Oskarja Schindlerja, rešitelja Judov. Odgovoren je bil za smrt tisočev ljudi, za kar so ga leta 1946 obesili. Njegova zunajzakonska partnerica Ruth Irene, Jenniferina ljubljena babica, je leta 1983 naredila samomor.

Jennifer Teege je hči matere Nemke in očeta Nigerijca. Odraščala je pri posvojiteljih, nato pa študirala v Izraelu. Zdaj se je prisiljena soočiti z družinsko skrivnostjo, zaradi katere ne najde več miru. Kako naj mirne vesti pogleda v oči svojim judovskim prijateljem? In kaj naj reče svojima otrokoma? Z vsemi štirimi začne kopati po preteklosti in se ponovno snide z materjo, ki je ni videla že vrsto let.

Skupaj z novinarko Nikolo Sellmair raziskuje svojo družinsko zgodovino, ponovno obišče kraje, kjer se je ta zgodovina dogajala, ter potuje v Izrael in na Poljsko. Korak za korakom se šok ob spoznanju o grozotah, ki so se zgodile v njeni družini, prelije v zgodbo o odrešitvi.

O Jennifer Teege in Nikoli Sellmair

Jennifer Teege, rojena 1970, je hči matere Nemke in očeta Nigerijca. Ko je bila stara štiri tedne, jo je mati oddala v dečji dom, pri sedmih letih pa so jo dali v posvojitev. Štiri leta je živela in študirala v Izraelu. Od leta 1999 dela kot besedilopiska in konceptna oblikovalka v oglaševalski industriji. Zdaj živi v Hamburgu.
Nikola Sellmair (1971–2021) je študirala novinarstvo (na nemški šoli za novinarstvo), politologijo, ekonomijo in komunikologijo (na Univerzi Ludwiga Maximilliana v Münchnu) ter od leta 2000 delala kot urednica pri reviji *Stern*. Bila je prejemnica številnih novinarskih nagrad.

PROLOG

Odkritje

Stojim v hamburški osrednji knjižnici in si ogledujem knjigo z rdečimi platnicami, ki sem jo pravkar vzela s police. Naslovnica prikazuje črno-bel portret ženske srednjih let. Obraz mi je čudno znan. Ženska gleda vame zamišljeno, v njenem pogledu je nekaj napetega, neveselega, kotičke ust ima povešene. Videti je nesrečna.

Preletim podnaslov: *Življenjska zgodba Monike Göth, hčere komandanta koncentracijskega taborišča iz* Schindlerjevega seznama. Monike Göth! To ime vendar poznam. Tako je ime moji materi! Materi, ki me je, ko sem bila še čisto majhna, oddala v dečji dom in je že vrsto let nisem videla.

Tudi sama sem se svojčas pisala Göth, s tem priimkom sem se rodila in se še na prve šolske zvezke podpisovala z »Jennifer Göth«, dokler me ni mati dala v posvojitev in sem prevzela priimek adoptivnih staršev. Takrat mi je bilo sedem let.

Ampak kako neki je materino ime zašlo v naslov te knjige? Strmim v naslovnico. V ozadju črno-bele fotografije ženske je stilizirano, napol silhuetno upodobljen moški s široko odprtimi usti in puško v roki. Najbrž komandant koncentracijskega taborišča.

Brž odprem knjigo in polistam po njej, najprej počasi, potem čedalje hitreje. Knjiga ne vsebuje samo besedila,

ampak tudi veliko fotografij. Ljudje na slikah – ali jih nisem že videla? Ena prikazuje mlado, visokoraslo temnolasko, ki me spominja na mojo mater. Na drugi starejša ženska v poletni obleki s cvetličnim vzorcem sedi v münchenskem Angleškem vrtu. Imam le nekaj fotografij svoje babice, zato vsako poznam do potankosti: na eni nosi točno takšno obleko. V knjigi pod fotografijo piše *Ruth Irene Göth*. Tako je bilo ime moji babici.

Da bi bila to moja družina? Da bi to bile materine in babičine fotografije? Pa kaj še: ne more vendar obstajati knjiga o moji družini, ne da bi jaz vedela za to!

Hitro listam naprej. Čisto zadaj, na zadnji strani knjige, najdem biografijo, začne se z besedami: Monika Göth, rojena leta 1945 v Bad Tölzu. Te podatke poznam. Iz svojih posvojitvenih dokumentov. Zdaj pa jih, črno na belem, berem tu, v tej knjigi. To je res moja mati. Knjiga res govori o moji družini.

Zaprem knjigo. Okrog mene je vse tiho. V čitalnici nekdo zakašlja. Moram od tod, brž, hočem biti sama s to knjigo. Stisnem jo k sebi kot najdragocenejši zaklad in se po stopnicah spustim do izposojnega oddelka. Obraza knjižničarke, ki ji knjigo potisnem v roke, sploh ne zaznam. Stopim na širni trg pred knjižnico, kolena mi klecajo. Ležem na klopco in zaprem oči. Za mano buči promet.

Avto sem parkirala takoj čez cesto, vendar ta hip nisem zmožna voziti. Nekajkrat sedem pokonci in preudarjam, ali naj berem naprej ali ne. Ob misli na to me spreletava groza. Knjigo želim prebrati doma, v miru, od začetka do konca.

Topel avgustovski dan je, jaz pa imam ledeno mrzle roke. Telefoniram možu: »Moraš priti pome, našla sem knjigo, knjigo o svoji materi in svoji družini.«

Zakaj mi ni mati povedala ničesar o tem? Ali ji še vedno tako malo pomenim? Kdo je ta Amon Göth? Kaj točno je